

80

Jara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL V : Nr. 7

17 FEBRUARIE 1924

KOLOZSVARI M. KIR. GAZDASAGI AKA
KÖNYVTÁRA

In acest număr: Dreptatea de vânzare de Octavian Goga; Surásul, poezie de Volbură Poiană; Fragmente obscurantiste: Popa Tudor de G. Bogdan-Duică; Pulvis et umbra de Ion Gorun; Ne omoară teoria de P. Nemoianu; Casa învățătorilor de Octavian Prie; Degetul lui Dumnezeu de Septimiu Popa; In jurul situației politice de Alexandru Hodos; Gazeta rimată: In Purgatoriu de Dan T. Al-Doilea; Insemnări: O ripostă; Un parizian la București; Două mări; Cenzura la Oradea-mare; Calvarul unui ofițer curajos; Blidul de linte: Wilson și mamele române; Alegerea dela Caracal; Răsfoind revistele; etc. etc

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIATA CUZA VODĂ NO. 10

Un exemplar 8 Lei

Țara Noastră

Dreptatea de vânzare

Dela război încoace psihologia societății noastre apare unei radicale transformări. Trăind sub imperiul exigențelor reduse, simțul critic ni s'a tocit, sufletele s'au blazat și viziunea împede a început să dispară de pe orizont. Subt perpetua târguială cu împrejurările am ajuns la intervertirea valorilor, făcând să se confunde limitele binelui și răului în conștiința publică.

Iu această stare de pasivitate morbidă ne-am obișnuit să primim orice lovitură și să tolerăm orice nedreptate. S'ar părea că vechiul fatalism popular românesc se îmbină astăzi cu particulara depresiune a războiului, ca să creieze o stare de spirit în care inițiative se destramă și puterea de reacțiune s'ăbește din ce în ce. Inregistrăm astfel la tot pasul fenomene de marasm și indiferență. Zilnic se produc întâmplări care odinioară ne alungau sângele în obraz și care astăzi sunt tranșate cu un zâmbet de scepticism rece. O fi oboseală sau descurajare, nu știu, dar văd din toate părțile cum resorturile noastre de viață par cuprinse de-o paralizie progresivă. Mașina statului scârțâie subt privirile tuturor, fără să mai trezească nici protestări violente nici critici acerbe. Ne prăvălim parcă spre neființă cu ochii închiși și cu fruntea senină. Dărăpănarea dimprejur nu mai smulge nici măcar accente de mirare, fiindcă suntem în postura omului care-a pățit de toate și nu-l mai surprinde nimic. Ne-am învățat ca trenurile să nu umble, slujbașii să nu-și poarte slujba și tradiționala concepție de ordine a vieții să fie călcată în picioare de cel dintâi venit în calea noastră. De sigur, noțiunile morale s'au măcinat în acest strașnic proces de pulverizare a energiilor. Pe-o scară vastă între delict și crimă o bogată eflorescență s'a produs în acest timp, fără ca să mai angajeze interesul palpitant al de-aproapelui. Mulțimea de răufăcători ivită pe arenă stârnește mai multă indulgență decât desgust. Milionarul de peste noapte, traficantul politic sau funcționarul îmbogățit, au devenit tipuri sociale curente care se întâlnesc la toate răspântiile și cărora nimeni nu le mai refuză mâna. Am evoluat repede de tot dela starea

patriarhală de ieri, cinci ani au preschimbât atmosfera de austeritate rustică într'un bălcu pestrîi unde puț ne lucruri se mai găsesc care n'ar fi de vînzare...

În această specială configurație ce poate face observatorul obiectiv al putregaiului care se pune în evidență? Ce puteam face noi, o seamă de oameni ai condeului, obișnuiți cu rolul dureros și ingrât de-a trece prin sufletul nostru toate marile dureri ale mulțimii? De-a aproape doi ani în coloanele acestei reviste am lăsat să defileze multe neajunsuri și-am spus un cuvânt răs-picat în fața fiecărui păcat, căutând însă să salvăm pentru orice moment un echilibru de judecată și mai ales să nu propagăm descurajarea în vederea consolidării noastre de stat. Această considerație din urmă cu deosebire ne-a făcut în multe rînduri să ne înghițim revolta și cu pumnii strînși să apărem în fața publicului linișțiți și ponderatori.

Mărturisesc că în aceste clipe, oricât de încercuit de indiferența generală și oricât de dornic de-a răspîndi în redere în jur de mine, mă simt biruit subț povara celui mai trist certificat de cădere morală care s'a abătut ca un înfricoșat flagel pe biata țară românească. E vorba de constatările apărute deunazi în *Curierul Judiciar*, sub înscălitura unui magistrat de frunte, pe cari presa cotidiană le-a încrestat în pripă și le-a pus la o parte. Nu mi-a fost dat încă să rețin de undeva astfel de pagini și nu cred să mai fie u1 stat pe continent, care să prezinte un asemenea tablou de penibilă desagregare sufletească. Domnul *Pascu A. Dinescu*, președintele tribunalului de Teleorman, în articolul său „*Renumeratiile magistraților și prestigiul Justiției*“, publicat în pomenita revistă de specialitate, cu dorința de-a stabili purul adevăr dincolo de asperitățile politice de partid, ne dă cea mai întunecată pagină de moravuri din câte s'au scris vreodată în România modernă. Vorbind de rostul magistraților în timpul din urmă, d-sa recunoaște că „*în ultimele alegeri generale s'au petrecut nereguli și că magistrații, cărora și de astădată li s'a încredințat onoarea de-a prezida birourile electorale, cu bună știință, au consimțit și chiar au ajutat ca neregulile să se săvârșască*“. O sentință de moarte morală în dublu sens se desprinde din grozavele rînduri ale curajosului magistrat. E compromisă legitimitatea Parlamentului constituit prin fraudă, dar e pronunțată și decapitarea magistraturii. Domnul președinte de tribunal prevede acest adevăr și ca un consumat judecător arată și motivele rușinoasei căderi. D-sa invocă halul de mizerie materială care-a degradat nenorocita tagmă, odinioară neatinsă în probitatea ei, și ca o mărturie supremă ne desvălește spovedania desnădăjnuită a unui „vechiu magistrat“, aruncat de vremea de astăzi în vîlmășagul actualei descompuneri: — „*Trebuie să-ți între în cap dragul meu, că, dacă noi judecătorii mai continuăm să rămănem în magistratură, o facem asta numai pentru-că ne speculăm și noi rolul de judecători, ca să putem trăi*“. Grozave și ne mai pomenite destăinuirii, care ni se înfig ca un fier roșu în suflet și ne sguđuie în toate fibrele conștiinței! Autorul articolului, trăgând el însuși concluzia constatărilor sale, rezumă în următoarele verdictul irevocabil: „*Mai este,*

oare, nevoie de vre-o demonstrație care să învedereze că dreptatea este de vânzare și că prin urmare cel care va da mai mult, acela va fi socotit c'o are?

Va să zică: „dreptatea este de vânzare“ ...

Iată dictonul situației pus în circulație în revista de specialitate a judecătorilor din țară. Știu multe pagini de istorie în care la anumite momente de stricăciune în alte părți s'a prins lozinca situației, codificarea ceta Teleorman însă e o unică în felul ei și e de-o adevărată monumentalitate tragică. Știam și noi până astăzi că se șoptește de-o interpretare elastică a îndatoririlor profesionale la o seamă din magistrații prezentului, auzeam că funcționează în unele părți ale țării tribunale de arbitraj constituite din cetățeni și ni se spunea nu demult că în regiunile de nord ale Ardealului *rabinii* îndeplinesc și pe seama țăranilor noștri rolul de judecători... Toate aceste circulau fără să agite lumea în mod deosebit și fără să aibă darul de-a înlătura pe-un moment măcar obișnuita somnolență morală. Astăzi vine însă magistratul însuși la gazeta lui și face diagnoza cu cunocutul calm al meseriei: Fiți încredințați, domnilor, *dreptatea e de vânzare*...

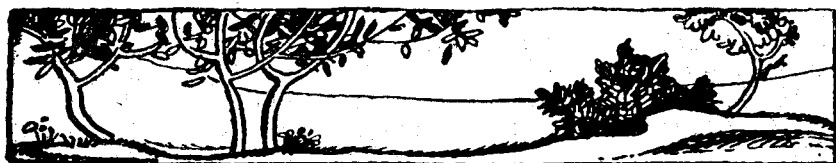
E în adevăr un moment care trebuie reținut, un moment de-o fioroasă măreție. Dacă nici aceste cuvinte nu vor putea ca niște picioare bătute în carne să ne puie în picioare scormonind toate resturile noastre de demnitate și de omenie, atunci înseamnă că suntem în mod iremediabil pierduți și misiunea istorică cu care a fost însărcinată generația de astăzi a eșuat complet... Fiindcă declarațiile președintelui de tribunal echivalează cu denunțul unui preot din ușa altarului: — Luați aminte, toți câți vreți să vă împărtășiți din potirul meu, că pâinea și vinul dintr'însul sunt otrăvite!...

Aud că d. G. Măzescu a rămas indispus de desvelirile neîndurate din revista judiciară și că printr'o circulară ar fi interzis orice manifestare publică de acest sens din partea magistraților. Rău faceți domnule ministru de justiție! Nu cu vâlul tăcerilor poruncite se poate tămădui cangrena de pe trupul nostru.. Acordați, vă rog, dela înălțimea fotoliului ministerial toată răsplata acestui sincer cuvântător și dacă se poate câștigați-i o decorație. În mijlocul unei societăți pornite spre povârniș a apărut omul cel mai chemat, omul care ne-a fixat formula-sinteză a situației, cel mai lapidar analist al zilelor noastre.

Nu mai este leac pentru noi, dacă, iubți cetitori, suportăm fără consecințe și ultima rușine rostită cu un laconism înfiorător:

— Dreptatea e de vânzare...

OCTAVIAN GOGA

Surâsul

Surâsul buzelor e vecinic nou,
E floarea răsărită'n primăvară,
E o lumină licărind spre seară,
E cel dintâi apropiat ecou.

Surâsul nostru tremură sfios
Ca frunza'n ramuri când o bate vântul;
Surâsul prinde 'n el întreg cuvântul
Rostit în leagăn de-un copil frumos.

Și poate Dumnezeu atunci, în rai,
Din coasta smulsă când făcu femeie
În clipa când viață-a fost să-i dele
I-a pus surâsul florilor de Mai.

Și gânditor când se plimba Adam
Pe-aleele Edenului, bogate,
Cu un surâs de largă voluptate
Îi rupse Eva mărul de pe ram.

Și când Isus pe cruce a murit
Iertând mulțimea care-l răstignise
Surâsul suferinței răsărise
Ca floarea pe copacul înfrunzit.

Surâsul pune cel din urmă semn
De viață, pe cărările durerii,
În fața morții, 'n clipele tăcerii,
El ne rămâne singurul îndemn.

Doar un surâs a ridicat de jos
Fiorul rece-al morții și-al trădării:
Surâsul dinaintea sărutării
Pe care-o dete Iuda lui Hristos.

VOLBURĂ POIANĂ

Fragmente obscurantiste

II.

Popa Tudor

Celebritățile capitalei s'au înmulțit cu una: popa Tudor Popescu dela biserica „Cuibu cu barză“.

Dacă el va avea multă răbdare; dacă hotărârea lui de-a face din propria sa conștiință (oricum mai modernă decât ale sfinților părinți, cari s'au luminat, dar s'au și plictisit, s'au și torturat reciproc în felurite sinoade ecumenice și provinciale) un judecător etic al textelor moștenite; dacă el va rămânea, cum arată, că este hotărât: cel mai credincios servitor al Evangheliei pure, *originale* (și, căutând puritatea ei, va trece poate și la critica textului); dacă mizeria, în care toți cei nechemați cu duhul par înclinați să-l arunce și pe el, nu-l va îndoi, ci el va văja numai ca stejarul în furtună, tare și tremurând pământul de supt sine, rămânând drept și sublim — cruci, ca a lui Isus, și ruguri ca al lui Bruno și Hus, nu mai există —; atunci popa Tudor va fi începutul bun al unei reforme, *care va veni*, fiindcă lumea noastră cere par'că o mântuire a credinței sale și vede că numai formele de astăzi nu o produc, și — poate — nici virtual nu o pot produce, fără să treacă înainte o reformă a lor.

În Ardeal aceiași cerere a lumii luminate s'a întrupat în părintele Ion Podea, dela Brașov. Cei nechemați cu duhul, de pe-aici s'au speriat cași tovarășii lor din București. Lovituri după lovituri i s'au dat Brașoveanului; și, totuși, *Semănătorul* lui a formulat modificări favorabile înaintării bisericeii, progresului ei; a pecetluit abuzuri înjosoitoare, a căror serioasă discuție ar fi fost o prudență, o laudă a oricărui sinod ori congres bisericesc-național. Cei nechemați cu duhul au socotit că, în loc de cinstită discuție, trebuie să facă loc teroarei. Deși cazul Podea nu atinge înălțimea cazului Tudor Popescu, care este pur-creștinesc, nu și politic, îl citez ca *simptom*.*)

*) Păreră aceasta despre protopopul american Ion Podea nu este și a noastră. Lăsăm însă dlui G. B. D., aici, libertatea opiniilor sale. (N. R.)

Semnele vremii se înmulțesc; și numai chiorii sau orbii nu văd că vor veni și alți Tudori Popești, ca să așeze cuvântul și condeiul lor arătător pe rane dăunătoare și să întoarcă lumea spre viitor!

Lumea întoarce spatele numai desguștătorului. Dar credința este un sentiment frumos; și atât de înfipt încă în organizarea sufletească a omului, atât de cruțat, cu conștiință cruțat de cece înșiși nu mai au nevoie de ea, dar nici nu înțeleg și nu admit ca în contra ei să se poarte războaie nelegitimate; atât de încălzitor, încât niciodată alături de ea nu ar trebui să existe: desamăgirea, decepția dură, desguștul chiar. Și totuși, — există!

Existența ne-o confirmă un arhi-ortodox: preotul poet G. Galaction, spre marea mirare și a celui care scrie aceste rânduri.

Păr. Galaction înlătură cu duritate libertatea de conștiință a păr. Tudor; dar constată și din parte-și că la noi ortodoxia este în ruină (deși este „dominantă“) și, deci, se ferește de exprimarea concluziei, că ruinele nu mai pot încătușa conștiințele, care se *diferențiază* din totalul ortodox și se constituie figuri originale, evangelice. Diferențierea este un fenomen datorit culturii; a încerca suprimarea ei însemnează a suprima cultură viitoare; în cazul de față: cultură religioasă. Judecând din punct de vedere cultural, polemica păr. Galaction contra păr. Tudor este o faptă anticulturală.

Polemica aceasta mai este și altceva: Este și o umilire a cugetării. Adecă cum: Vechii creștini puteau să se adune și, simțindu-se ocrotiți de Duhul sfânt, hotărâu drumul credinței. Creștinii de astăzi nu mai au puțină, puterea, chemarea de a hotărâ și ei? Ori ei nu mai sunt creștini drepti? Ori se va zice: astăzi nu se văd *mișcările mari* care să fie motiv de adunare și de nouă hotărâre *modernizatoare*? Zicerei i se poate contrazice: Ca să nu fie mișcări mari, suprimați începuturile: pe popa Tudor și pe alții ca el. Și stați pe loc! Dar stați cât poftiți! Lumea care nu mai poate fi ținută pe loc, pleacă după *nouii diferențiați*

Și cum n'ar pleca de unde însuși păr. Galaction — acum în rolul său cel adevărat — ar trebui să plece, dacă este așa de rău pe acolo, precum însuși arată. Într'adevăr, părintele Galaction descrie biserica „dominantă“ într'un fel care trebuie apreciat ca biciu al conștiințelor vechi, adormite ori stricate, ca chemare la altă viață. El zice:

„*Paralizia* de care suferim nu poate fi tămăduită nici azi, nici mâine, nici multe zile de aci înainte. Vinovați suntem cu toții, fiecare în parte și toți la o laltă. Păcatele noastre politice au avut funestă înrâurire asupra bisericii. În țara noastră mai mult de cât ori unde credința, tainele și toate frumusețile religiei creștine ortodoxe au fost osândite cu ușurință, ca niște mobile arhaice, și de fapt au fost exilate — într'o cameră de *débarras*.“

Curioasă constatare! — : Unii dintre censorii deplorablei noastre stări bisericești au pus și ei umărul la această evacuare. Iată, de pildă, amicul meu Silvan, acum trei zeci de ani, era seminarist. Pot eu să iert fuga lui din Seminar, când cuget cât folos, cât prestigiu, câtă po-doabă ar fi adus bisericii? Silvan, scriitorul plin de închipuire, Silvan

pasionatul și răscolitorul orator popular? Sunt sute și sute acești *fugari* dela seminar, cari stau azi la loc de frunte, în magistratură, în barou, în administrație, în armată, ba chiar în medicină și în presă și cari, din când în când, deplâng sau înfierează păcatele bisericii trădate și *sărăcia de personalități* din sânul ei. Cum vrei să aveți o biserică vie, harnică, învățată și demnă, atunci când, mai toți, cari îți spuneti în obraz câte cusururi are, ați fugit din slujba ei și v'ati agonsit merite și renume, pe terenuri străine?

„Dar vinovăția e mult mai mare și urcă mult mai sus. Pentru ce toate drumurile și toate ramurile vieții noastre laice sunt pline de *transfugi* bisericesti și anume oameni cari au dovedit — care pe unde s'a îndrădăcinat — însușiri și competențe strălucite? De ce au fugit și *de ce fug și azi, din școlile noastre clericale, elevii cei mai valoroși?* Pentru că acești copii își dădeau și își dau seamă curând că aci, în seminar, unde îi aduc părinții lor — bieții preoți și gospodari rurali — statul epitrop nu îi ia în serios nici un moment, nu are pentru ei nici o tragere de inimă și îi consideră ca pe o povară plictisitoare, de care nu știe cum să se scape. *Ei se simț umiliți, lăsați la voia întâmplării, brutalizați de niște spiritali grosolani și analfabeți și obligați să învețe niște lucruri, pe cari în primul loc nu le cred nici domni de pe catedră.*

„Statul român, dela secularizare încoace, n'a mai avut nici o dragoste și nici o pricepere pentru Biserica lui Isus Christos și pentru cei ce voiau să i se dedice. Oamenii noștri politici, începând cu Kopălniceanu și cu Rosetti, nu mai sunt fiii bisericii creștine. Fiind mai toți crescuți în Occident, în atmosferă liberugetătoare și revoluționară, ei sunt tot ce vrei: — materialști, pozitivști, evoluționiști, francmasoni, ocultști... — afară de creștini și de cavaleri ai crucei. Acești bărbați de stat, completamente străini de Isus Christos, trebuie să se ocupe de Biserică, să dea programe și duh Seminarilor, să le trimită dascăli și directori, să trieze pe profesorii dela Teologie și să aleagă, în Parlamentul țării, pe Episcopi și pe Mitropoliți. Vă dați bine seama ce însemnează aceasta? Niște oameni cari nu dau pe la Biserică decât la Zece Mai, cari nu știu nici Decalogul, nici Simbolul credinței, cari nu se spovedesc și nu se împărtășesc nici odată, cari nu cred nici în Tatăl nici în Fiul, nici în Duhul Sfânt — acești oameni fac și desfac totul în Biserica românească zisă de stat și dominantă! Ironia și monstruoșitatea sunt tot atât de mari ca și în fabula care povestește că lupul a ajuns odată baciul la stână și dădaca la miei.

„Intr'o țară unde toată viața și toate treburile Bisericii — dela numirea parcliserului rural, până la alegerea Mitropolitului Primat — se află pe mâna unor epicurei și unor volteriani, cum era să scăpăm de *bancruta confesională care începe să se declare?*,”

Cuvântul final al păr. Galation este cel mai caracteristic: *Bancruta.*

Dar concepția întreagă este falsă. Ea sună: Statul a ruinat Biserica. *Dar pentruce ea s'a lăsat să fie ruinată?* Piere numai ce nu are energia de-a trăi, pierе slabul; pierе slaba Biserică dominantă; dar — nu din cauza Statului.

Deși vorbește mai simplu, preotul V. G. Alexe din Târgoviște atinge mai exact lipsa de puteri rezistente, primentoare, când scrie:

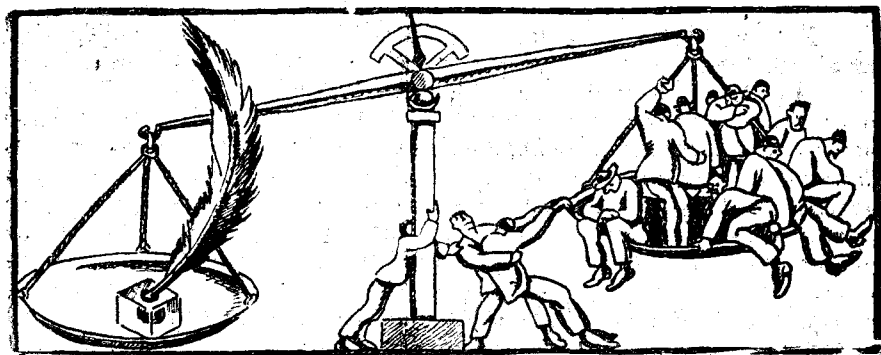
„In cei 21 de ani, ce am slujit bisericii, am cunoscut, în mod desăvârșit, stările insuportabile, ce încunjoară biserica noastră strămoșească. *Ignoranța, necredința, lăcomia, beția, moralitatea, concubinajul* pe care preoții bisericii au datoria a le combate, aceste vicii *tronează în biserică*. Azi atâția preoți trăesc, împotriva canoanelor, în aceste păcate pe care le numărăm, devenind agenți de distrugere ai credinții în popor. Azi amvoanele sunt mute, nimeni nu predică, deoarece predica trebuie pusă în consonanță cu faptele. Azi bisericile sunt goale. Merg țaranii la biserică, din obișnuință la Paști și la Crăciun, încolo mai de loc. Și cum să mai meargă, când mulți preoți nici nu văd biserica având cu totul alte ocupațiuni, străine chemării lor. Azi biserica plânge văzându-se în acest hal *adusă de înșiși aceia pe care ea îi hrănește*“.

Din rândul *acestora*, al celor hrăniți fără utilitate socială, a pornit și goana contra părintelui Tudor. Nu statul s'a împiedecat de conștiința părintelui Tudor, ci *aceia*.

Pentru mine chestiunea aceasta este o chestiune de cultură; dar, ca toate cele care ating domeniul credinței, una mare și delicată. Interesul culturai românești cere ca și în domeniul bisericii „dominante“ să se ivească aspectele atrăgătoare ale idealului religios și bisericesc (care sunt două chestii, nu una). Însă obscuranții se năpustesc asupra celui ce crede că este dator să plece singur spre întâmpinarea idealului, de care și el mi-se pare încă departe, adică: abia la începutul drumului.

Ca să meargă mai grăbit și mai sigur, popa Tudor ar trebui să părăsească ceva din modestia sa, să se adune ca toți aceia cari îi trimit semne de aderare și stimă, înțeleg cu toți acei preoți cari aderă prin faptă și articole de ziar și revistă la fapta lui și să încerce a grupa puterile de reformă, ori câte ar fi. Grupa luptă cu mai mult succes decât individul.

G. BOGDAN-DUICĂ

Pulvis et umbra

Ascultam cu o ureche distrată o convorbire alături de mine: — „De ce le arde ăstora acuma“, — auzii deodată, — „vezi: arderea cadavrelor! — Pare-că toate celelalte chestii le-am rezolvat, și n'a mai rămas de cât asta..“ — O strâmbătură din nas, un gest disprețuitor, — și... iată-mă și pe mine pus pe gânduri și începând să-mi ardă și mie de arderea cadavrelor.

Adică să nu-l preocupe pe om de cât ceea ce are legătură cu viața lui imediată și materială, iar cele de dincolo de viață să trebuiască să-i rămână pururea indiferente, — gândul la ele să nu însemneze nimic altceva de cât pierdere de vreme?

Dar ce-o fi totuși în lucrul acesta, că nu ne putem împăca în noi înșine să ne știm rămășițele trupești părtașe de orice tratare, — că ne îngrozim de pildă dacă am ști că s'ar putea după o bătălie, să ne rămână cadavrul pe câmp, pradă fiarelor, câinilor sau corbilor?

Da, zice el poetul :

Apoi, de vor m'arunca la margine de drum...

Dar adaugă îndată :

Tot îmi va fi mai bine ca 'n ceasul de acum...

Și arată cu aceasta tocmai că „aruncarea la margine de drum“ n'a cerut-o de cât într'o extremă pornire de disperare; — porniri de acelea în cari omul e în stare să cheme toate blestemele asupra lui, — dar bine înțeles că n'o face cu tot dinadinsul.

Rățiunea spune celor mai mulți oameni că trupul muritor rămânând inert și fără simțire; n'are să-i mai pese lui dacă-l vor roade viermii sau dacă-l vor mistui flăcările... Chiar și acestora însă, întrebarea li se mai pune și altfel: este pietatea față de rămășițele alor tăi care nu te lasă să-ți fie „tot atâta“, orice s'ar întâmpla cu acele

rămășițe? Cine nu s'ar răzvrăti în toate fibrele sale, la gândul că trupul unei ființe iubite să fie aruncat la un „tout à l'égoût” oare care? — și atunci de ce să nu admitem și răzvrătirea aceasta, la gândul închiderii aceluiaș trup în bezna infectă a unei pivnițe înguste, în care vor mișui gănganiile cele mai scârboase făcându-și ospaț din ceea ce a fost „frumusețea noastră, cea după chipul lui Dumnezeu”...?

Însă mă mai întorc iarăși și zic: În sfiala ce totuși noi înșine păstrăm și nu ne putem desbăra cu desăvârșire de ea, la gândul de ceea ce se va petrece cu trupul nostru fără de viață, să nu fie oare un instinct al nemuririi, o vagă bănuială a existenței după moarte?... — Spiritismul, se știe, susține că deșmaterializându-se chiar, sufletul păstrează, sau poate păstra, forma ce l'a adăpostit în viața pământească, formă nematerială sau de o esență cu totul specială, despre care ar avea să ne dea dovezi plăcile fotografice devenite deosebit de impresionabile prin faptul prezenței unui mediu dăruit cu astfel și cu alte asemenea facultăți miraculoase... Lucrul poate că n'ar trece dincolo de ceea ce un spirit liber n'are să refuze să admită ca posibil, dar ceea ce pe mine nu m'a putut hotărî nici odată să cred în autenticitatea extra-terestră a fotografiilor de duhuri, a fost faptul că ele se înfățișează în totdeauna și cu o îmbrăminte oare care, — fie chiar și numai cu un simplu cearșaf. Ei bine, dacă mai la urmă pot admite chiar ca fluidul acela care a însuflețit un corp să-i păstreze și forma, despărțindu-se de el, — nemurirea cearșafurilor însă mi se pare cu desăvârșire neadmisibilă, și tot atât de puțin pot să-mi închipuesc magazine de îmbrăcăminte pe lumea cealaltă, pentru spirite.

Dar am pornit cam alături de chestiune, — și pare-că-i văd pe partizanii sau pe adversarii arderii cadavrelor, cari mă vor citi, nerăbdători să afle înșfârșit o părere mai mult într'un sens sau într'altul, — un vot mai mult pentru sau contra...

Abaterea dela chestiune pe care am făcut-o mai sus este însă numai aparentă. În definitiv deslegarea ei nu poate să nu fie în legătură cu credința sau necredința în viața după moarte, — și aceasta dela credința cea mai mișcător-naivă și până la subtilitatea gândului filosofic celui mai ager. Creștinul care nu admite arderea cadavrelor fiindcă nu-și închipuie cum are să se mai înfățișeze în ziua învierii morților e însă greșit, căci putrezirea în mormânt — știința o spune și ori cine poate să se încredințeze — nu e nici ea altceva decât o ardere, — numai cât o ardere mult mai înceată și mai puțin... curată. Ori cât de înceată însă, totuși destul de repede ca ziua învierii morților să nu mai găsească în fundul mormintelor decât tot numai o grămăjuie de cenușe...

Pulbere și umbră! — zicea vorba strămoșilor noștri. Importă pulberea? Sau importă umbra?...

Îndoiala pentru unii, siguranța pentru alții, că nu e nimic dincolo de mormânt, purcede fără îndoială de acolo că nici odată și nici

un fel unul ce a părăsit viața de aici n'a mai dat semn și știre despre dânsul, — căci încercările spiritiste de a produce astfel de dovezi nu se pot chema, dacă nu serioase, dar în tot cazul nu se pot chema decisive. Specticismul tronează deci, și dă atunci urmare și la chestiunea soartei ce va avea să se mai rezerve stârvalui omenesc...

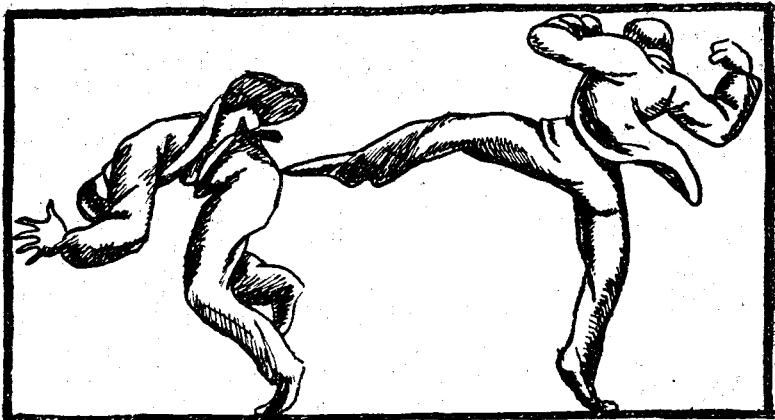
Dar, oare n'ar fi și aici o obiecțiune de făcut și care să ne împace totuși gândul, atât de ademenitor, al unei continuări de existență într'o altă lume?... De pildă: Sufietul după moartea noastră intră într'o lume cu atâta superioară, încât ea nu mai poate avea nici o legătură cu lumea inferioară de aici, fiindcă aceasta nu ar mai înțelege-o pe aceea. Chiar pe pământ avem pilda aceasta, a unei lumi inferioare, cu care noi oamenii nu mai putem avea nici o legătură de înțelegere, deși probabil noi înșine am evoluat din acea lume...

Dar, acest gând ajunge să fie și numai schițat. În definitiv, el nu vine decât să apese odată mai mult asupra preocupării ce orișicum și cu toții păstrăm asupra celor ce sunt, ce pot sau ce nu pot fi după moarte...

Ingropare deci, sau ardere?... Lăsați-mă să mă mai gândesc...
Discuția se poate amâna oricât.

Soluția, din nenorocire, fie una sau alta, — vai, nu!

ION GORUN

Ne omoară teoria

În vremea de după război s'a adevărit prin numeroase și variate exemple, că, în materie de politică economică, știința consacrată, talmăcită și răstălmăcită cu un înfrigorat lirism, stă tot mai neputincioasă în fața multelor probleme dela ordinea zilei, îndepărtându-se mereu de mult dorita epocă a consolidării și stabilizării. Am putea zice, că literatura aceasta stă în raport invers cu rezultatele practice obținute prin aplicațiune.

Până la un punct, această stare de lucruri e justificată. Cataclismul mondial a scos din țăfâni marele mecanism al lumii în așa măsură, încât mișcarea lui dezordonată și greoaie provoacă și acum perturbațiuni în toate unghiurile globului. Va mai trece multă vreme, până când fiecare roțiță va fi reaşezată la loc, reluându-și funcționarea cu regularitatea de mai înainte.

Împotriva repercusiunilor de proporții mondiale, zădarnic mobilizăm resursele naționale, căci sforțările noastre vor trebui să se mulțumească cu rezultate parțiale. Ceeace putem face, întreg, în această direcție, este să repartizăm în mod proporțional greul luptei asupra colectivității.

Firește, o rezistență eficace în afară nu se poate concepe fără o bună funcționare a aparatului național în interior. Altfel, repercusiunile exterioare nu vor întâlni nici o stavilă în calea lor. Și la noi acesta este cazul. Iar rezultatul firesc este că, în loc de normalizare, incertitudinea s'a făcut stăpână în toate ramurile vieții noastre de stat, dintre cari cea mai plină de primejdii este latura economică deoarece ea formează singura bază reală, atât a individului cât și a societății.

Încercările făcute până acum n'au dat nici un rezultat. Drumurile fiind greșite nu puteam să ajungem nici la țel. În această direcție.

guvernarea noastră descrie o curbă înflorită de toate zig-zagurile, fără să poată evidenția o linie și o concepție fundamentală, statornică, așa după cum pe teren politic — nici aci nu e prea dreaptă linia — tindem la o reintegrare complectă a elementului românesc. Pe teren economic o asemenea tendință lipsește cu desăvârșire, împrejurare care ne pune în afară de binefacerile materiale ale acestei țări.

În mișcarea economică a noilor provincii, elementul românesc nu contează; nici înaintea guvernului, nici înaintea factorilor economici. Intocmai ca și în războiul încheiat, românii din Transilvania formează marea oaste a pedestrimii, asupra căreia se descarcă cu o înfricoșată furie toate armele iscodite de preamărita civilizație modernă. Înspre infanteria aceasta expusă aduce vântul valorile de gaze asfixiante, în ea bat gloanțele din tranșeele adverse, pe ea o cosește focul mistuitor al mitralierelor, focul de baraj al tunurilor de toate calibrele și tot în capul ei se sparg șrapnelele tunurilor proprii cu trageră scurtă, căci comandamentul nostru nu cunoaște deplasarea forțelor inamice. Nu mai vorbim de multele mizerii accesorii cari vin să desăvârșească deprimarea sufletească a mulțimei. În urma educației rudimentare și în lipsa ocrotirii de sus, nici unul din noi nu a fost trecut la arme cari sunt mai la adăpost de această ploaie ucigătoare.

În lupta pașnică de consolidare de după război, elementul românesc din Transilvania ține înainte rolul de carne de tun. Pe umerii noștri apasă inegalitatea economică cu întreg cortegiul ei de sarcini. Noi gemem sub balastul industriei grele streine și a marelui finanțe, cărora truda țaranului nostru trebuie să le furnizeze materii prime pe prețuri derizorii și să o alimenteze cu toate cele necesare. În schimb, armatei noastre de funcționari dela orașe ele nu-i acordă nici cea mai elementară înlesnire de trai. Iar când solicităm concursul guvernului, măsurile ce se iau se izbesc tot în capul nostru. Ca unor ostași de rând ce suntem, ni s'a dat și „mască“ — tânăra administrație românească — care să ne conserve plămâni, dar fără a ne umple stomacul.

Această primitivă distribuție de roluri nu mai are nimic comun cu repercusiunile mondiale, căci ea formează aribuțiunea statului nostru major care, cu puține excepțiuni, e românesc. Și totuși, secătuirea noastră este metodică, făcând impresia că ar porni dintr'o concepție ostilă oricărei menajări a elementului românesc; parcă s'ar căuta o veche și mult ahtiată răfuială cu cei desrobți politicește. Cam așa se conentează statornic, infailibila stângăcie guvernamentală în opinia publică a noilor provincii și care, în lipsa probelor contrare nu se poate potoli.

În fond însă, răfuiala este inocentă. Ea provine din o totală lipsă de o ganizație a statului ca și a societății, agravată de insuficienta studiere a stărilor reale și uneori de confuziunea principiilor de guvernare. A organ za, la noi înseamnă a lich da, iar sub evoluție se înțelege transplantarea din străinătate a unor principii teoretice, fără să știm la ce rezultate vom ajunge. Adică nu noi, ci străinătatea evoluiază.

Cu inventarierea moștenirii naționale, singurul punct de plecare pentru o guvernare serioasă, nu-și bate capul nimenea. Noi nu știm, de pildă, nici întinderea exactă a țării. Lucrările apărute până acum ne dau alte și alte date. Din partea noastră ne pot răpi vecinii an de an câte o fășie de pământ, deoarece noi nu știm ce avem și cât avem.

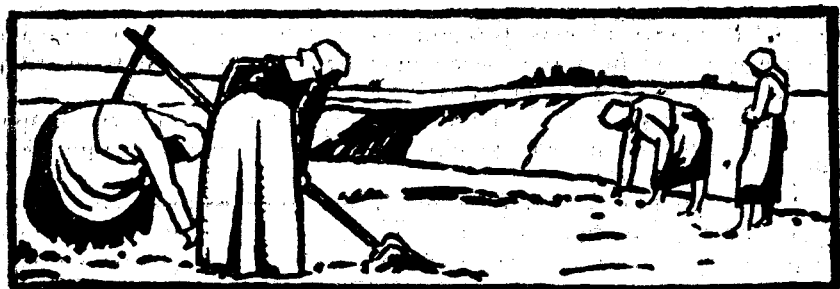
Necunoscând întinderea țării, nu putem ști nici ce cuprind hotarele ei. Nu știm numărul exact al populației, nu avem o statistică reală a industriei și finanței, nu se cunoaște numărul analfabeților, nu există o statistică a criminalității, a sectelor religioase și așa mai departe. Curentele politice și sociale le remarcăm doar atunci când ele izbucnesc la suprafață; ce-o fi jos, la fund, noi nici nu bănuim.

La acest loc trebuie să amintim fenomenul inexplicabil pentru numeroși politicieni români, cari nu pot înțelege nici acum, cum de ungerii ne-au putut stăpâni atâta vreme, deși numericeste erau inferiori. Răspunsul nu este din cele mai grele. În vechea Ungarie, paternitatea legilor nu o aveau miniștri, ci directorul oficiului central statistic. Nici un ministru nu a anunțat lumii ideile sale înainte de a fi consultat pe funcționarul amintit.

Noi nici nu avem o asemenea instituție și d'aceia legile noastre emană toate dela ministru, care se inspiră, fie din literatura, fie din legiurile streine, legându-le de solul național doar prin ambiția sau interesele partidului dela guvern. O statistică ceva mai serioasă și mai reală avem doar pe aceea întocmită în scopuri fiscale. Dar nu completează nici aceasta. Laturea ei socială și națională nu prea se lasă văzută. Ministerul de finanțe știe câte miliarde stoarce din taxele de export asupra cerealelor și vitelor, dar nu vrea să ia cunoștință cu cât sărăcește la această rubrică elementul românesc. Deasemenea se știe câte sute de milioane pierde statul sub titlul de încurajare a industriei, dar nu se mai interesează în buzunarele cui merg aceste danii ale statului român. De vreme ce în știința economică se spune că o industrie nu se poate creia fără protecțiune vamală și fiscală, cu riscul de a nimici cel mai de seamă element susținător de stat se încurajează cu încăpăținare creierea unei industrii streine, la noi acasă, mai rea ca cea dela distanță.

Alunecând pe această primejdioasă pantă, nu putem să nu ne exprimăm îndeajuns adâncă noastră îngrijorare cu privire la propășirea acestei țări, implorând pe guvernanții de azi și de mâine, să lase teoria consacrată și lirismul economic la o parte. Faceți, domnilor miniștri, cu cea mai mare grabă inventarul general al țării și vă îngroziți de proporțiile sărăciei ce se vor desprinde din cifrele reci, iar până atunci opriți-vă elanul. Faceți inventarul oarbei sărăcii a elementului românesc din noile provincii și suntem convingși că, în lumina cifrelor rigide se vor topi multe principii de știință consacrată. În lumina statisticelor suntem convingși că veți face cele mai bune legi și cea mai bună administrație, în orice partid românesc ați fi...

P. NEMOIANU

Casa învățătorilor

În Cluj, în piața Teatrului Național se ridică o monumentală clădire : „Casa învățătorilor”. A fost zidită de către guvernul unguresc și pusă la dispoziția învățătorimei, ca să servească de internat pentru fiii de învățători cari studiază la Universitatea din Cluj. Terenul pe care s'a clădit această casă a fost oferit ministerului de către orașul Cluj, dar cu expresa condiție ca edificiul, care se va zidi să rămână în posesia învățătorilor. În consecință, așa s'a și „intabulat” clădirea, iar pe frontispiciul ei s'a pus inscripția „Tanitók háza” : Casa învățătorilor.

Ce era mai natural, decât ca la venirea stăpânirii românești să coborâm depe fruntea edificiului inscripția ungurească și să punem pe cea românească; apoi să dăm conducerea acestei instituții învățătorilor români, așa cum a fost până ieri în aceea a învățătorilor maghiari.

Dar, din nenorocire, pe vremea când trebuiau să se facă acestea era la cârmă Consiliul dirigent, iar exponentul acestuia la Instrucție era d. Onisifor Ghibu, pe vremea aceea mai mare decât cele zece mii de învățători, care a schimbat pur și simplu destinațiunea ce o avea „Casa învățătorilor”.

Într'o bună zi deci câteva scări se răzimară de frontispiciul roșu al institutului, câțiva salahori le urcară și cât ai clipi din ochi fură înlocuite cuvintele „Casa învățătorilor cu — „Colegiul latin”. Lumea privea uluită la actele aceste autoritare, încerca să descifreze înțelesul firmei „Colegiul latin” și nu putea ghici cari motive au putut îndemna resortul Instrucției ca să schimbe destinațiunea unei instituții învățăto-rești. În schimb toată lumea era curioasă să cunoască argumentele cari au îndemnat pe d. Ghibu la un pas atât de hazardat. De abia când fostul secretar general debarcă dimpreună cu toate bagajele la „Colegiul latin” și puse stăpânire pe o aripă întreagă, pe care o declara „locuința directorului”, și când apăru și numirea dsale de director al „Colegiului latin”, începură oamenii a bănuși, că întreagă farsa este a se reduce la o simplă chestiune de locuință elegantă.

Acei cari îl cunoșteau mai dedemult pe d. Ghibu n'au fost cătuși de puțin surprinși de planurile speculative ale acestuia, dat fiind că pe acest teren își avea o lungă istorie.

Cu venirea guvernului partidului poporului, învățătorii scăpară de satrapla acestui om atât de puternic, care nu mai vedea pe nimeni în lume, decât de sine.

La reclamațiunile învățătorimei și pe urma memoriilor ce ni le adresau congresele învățătoarești, a trebuit să căutăm a da o deslegare omenească acestei chestiuni. Problema de drept era absolut clară. Casa a fost zidită pe seama învățătorilor cu un scop bine determinat, deci nici vorbă nu putea fi de „Colegiul latin“ și de alte bazaconii, prin care abilul d. Ghibu încerca să abată atențiunea adevăratelor planuri, pe cari le urmărea.

Rămânea de discutat alte considerațiuni în legătură cu cedarea edificiului pe seama învățătorilor. Chestiunea era dacă învățătorii români meritau aceleași considerațiuni din partea statului român, de care au avut parte învățătorii maghiari din partea guvernelor maghiare. O altă chestiune era, dacă statul român găsea nimerit să-și dea concursul său la ridicarea morală și materială a celor zece mii de învățători.

Noi am gândit așa. Dacă statul ungar a ținut să menajeze cu atâta scrupulozitate toate interesele justificate ale învățătorilor, ce îndatoriri trebuiau să i se impună statului român? Învățătorul român din Transilvania era la începutul dominațiunii românești ca omul scăpat dintr'o primejdie de moarte. Sta uluit și nu își putea fixa orientările. Nicio clasă de oameni n'a fost în trecut atâta de părăsită și lăsată în voia întâmplărilor ca învățătorul român din Transilvania.

În lupta uriașe ce se da între ideea statului unitar maghiar și aceea a conservării noastre naționale urmările se arătau de regulă pe spinarea învățătorului. El era calul de bătae. Conștiința națională, prețindea școală românească, educație românească, iar statul maghiar stăpânul efectiv al școalelor cerea contrarul. Unul îl amenința cu oprobiul opiniei publice, cu blestemul istoriei, celălalt cu scoaterea din slujbă și cu suspendarea salariului. În sbuciumul continuu de a satisface și conștiința românească, dar a nu lipsi de pâine nici familia sa, bietul învățător român căuta zădarnic după vre-un scut, căci acesta nu-l găsea nicăiri. Consistoarele bisericești s'au dovedit prea neputincioase în fața atotputerniciei statului, și cine ar fi fost acela, care în caz de intervenție a acestuia ar fi putut să asigure învățătorilor alte situații, cari să le dea o existență pentru ei și pentru familiile lor?

Întreagă lupta ce s'a dus de către învățătorii noștri în trecut a avut caracterul individual și fiecare învățător a putut să existe bazat exclusiv pe abilitățile lui personale, orice altă ocrotire cădea pe planul al doilea.

Nu este deci nici o mirare, dacă în primii ani ai stăpânirii românești învățătorimea nu avea încă sentimentul unei necesități de concentrare și luptă colectivă, dat fiind că în tot trecutul fiecare putea conta numai pe sine.

Ce gest frumos ar fi fost din partea Consiliului dirigent, dacă

se adresa mult încercațiilor noștri învățători, arătând spre „Casa învățătorilor”: „Acest institut să fie și un cămin pentru aspirațiile de progres, de cultură și de concentrare ale învățătorilor. Căci, oricum va evolua statul, factorul principal de cultură, de progres, de patriotism a fost și rămâne învățătorul”.

Dar Consiliul dirigent nu a zis cuvintele aceste, fiindcă între ei și cei zece mii de învățători s'a pus deacurmezisul dl secretar general Onisifor Ghibu.

Iar când a fost, ca potențații să aleargă între interesele celor zece mii de învățători și între locuința dlui Ghibu, au trecut toți fără ezitare pe partea acestui din urmă. Să-mi spună orice om cuminte, puteam noi să sancționăm o situație de natura aceasta? Puteam noi să alungăm învățătorii din casa lor, pentru a face loc dlui Ghibu?

Iată motivele pentru cari, fără să ezităm, fără să ne speriem de amenințări, fără să dăm ascultare intervențiilor, am restituit „Casa învățătorilor” acelor, cari o au și astăzi. Și ca să se dovedească și acum cuvintele lui Goethe, că toate au o margine, numai prostia și obraznicia oamenilor e fără de margini, țin să accentuez, că dl Ghibu nici astăzi nu s'a astâmpărat, ci a căutat prin intervenții, prin denunțuri, tertipuri și invective să câștige de partea sa autoritățile școlare, ca să scoată pe învățători din Casa lor și să rămâne dsa stăpân acolo. Spre rușinea statului nostru dl Ghibu stă astăzi în „Casa învățătorilor” și ministerul actual nu s'a dovedit capabil să-l dea pur și simplu afară de acolo și să pună capăt unui scandal, de care s'a scârbit lumea de mult.

Aud că întreagă chestiunea a fost adusă de către dl Ghibu în fața Curții de casație, care va avea să se pronunțe dacă are d. Ghibu dreptate sau învățătorii din Transilvania...

OCTAVIAN PRIB

Degetul lui Dumnezeu*)

Ne-a ajuns o furtună grea la munte, tocmai în crucea amiezii și ne-am dus la Mișcu. Am luat-o pe-o cărăruie îngustă între brazi. După drum de-un sfert de ceas, făcut Dumnezeu știe cum, că șuierau brazii și se clătinau de gândiai că acuș-acuș se prăvălesc pe noi, am ajuns la casa Mișcului, într-o poieniță și am năvălit ca o altă furtună în casă, muiați până la piele.

Mișcu, un om bătrân, ca de șaptezeci de ani, ședea lângă masă cu luleaua în gură. Iar lângă foc, pe vatră, lelea Dochia, baba Mișcului, cu furca la brâu. Ne-au primit cât se poate mai bine. Am dat la povești și ne-a povestit multe, despre cei patru feciori ce-i aveau duși pe câmpul de războiu și despre câte altele.

— Veți dormi la noi, — ne zise înșfârșit — că nici în două ceasuri nu cred să se potolească furtuna!

— Nu se poate, — am răspuns eu. Azi negreșit trebuie să ne întoarcem, că mâne mă duc la Sebeș, la o îngropăciune.

— La cine?

— A murit badea Ilisie dela pod și...m'au chemat și pe mine la prohodul lui...

Când scăpai vorbele aceste Mișcu îngălbeni, i-se tulburară ochii, începu a ofta greu și des și a-și face la cruci.

— Badea Ilisie? O, — Doamne, iartă-i sufletul! — zise cu glas înfundat, vărsând fărâu de lacrimi, ca o nevestă cu bărbatul perit în războiu.

— Ați fost prieteni buni? — îl întrebai după ce se mai domoli.

— Nu, părinte, alta-i povestea! O poveste veche. Ți-o spun, că vreme văd că avem destulă.

Și începu:

„Pe-atunci era altă lume: pădurea mai deasă și câmpul mai verde. Munții erau mai sălbateci, dar mai frumoși. Aici între munții ăștia am crescut eu, în casa asta care o vedeți. Eram singur la părinți și cutieram pădurile cât era ziua de mare, le cunoșteam toate potecile. Știți ce hoț vestit s'a ales din mine. Părinții mă îndemnau să mă însor, să încep o viață ca oamenii, dar... puteau ei să-mi tot vorbească. Nu-mi trebuia mie însurătoare. Cu fluierul în mână o luam prin păduri, înspre turmele de boi, — că și atunci, tot pe-aici adu-

*) Din voluntul care va apărea în curând.

ceau boii la vâraic. Și nu era săptămână să ru piară câte-o pereche de boi, când dintr'o turmă, când dintr'alta. Cine-i fura? Mișcu, săracul! Umblau oamenii ca nebunii să-și caue boii dar... cine știa ascunzăturile mele? Și-apoi, — nu-i țineam mult ascunși, o zi ori două, iar peste trei-patru zile doar în vre-o măcelărie dela Orade sau Beiuș le-ar mai fi găsit cineva ciolanele. Atunci nu erau jandarmi, ci numai panduri, iar cu pandurii se mai putea înțelege, omul și-mă înțelegeam și eu. Uneori n'aveau încotro nici ei, trebuiau să mă prindă și să mă dea legat. Am fost de câteva ori și în temniță dar... de ce avea temnița ferești și Mișcu mâni?

Într'o iarnă mi-au murit amândoi părinții și am rămas singur la vârsta de douăzeci și nouă de ani Nici atunci nu mi-a trecut prin minte să mă însor, am trăit singur un an de zile, îmi făceam singur de mâncare și nu-mi păsa de lumea asta. Aveam bani destui de mă puteam scâlda în ei și-apoi... cât ținea vara... erau boi la munte, de ajuns. O, altă lume era atunci...

La vârsta de treizeci de ani, suiam odată pe dealul Tranșului, tocmai în ziua de Sâmpietru. Era pe la Vecernie și cum mergeam înainte pe potecă în sus, deodată văd înaintea mea o fată frumoasă. Era baba asta, vezi-o părinte? Când am văzut-o, m'a coprîns dintr'odată o moleșală, ca nici-odată până atunci, și... gândul însurătoarei. Mi-am iuțit pașii și am ajuns'o. Am prins'o de după cap.

— Dochie, — i-am zis, — eu aș vrea să mă însor, — tu... n'ai vrea să te măriți?

Privindu-mă speriată, Dochia se smulse din brațele mele și o luă la fugă. Eu după ea, dar, n'am putut s'o mai ajung.

— Vezi-ți de treabă, Mișcule, îmi striga fugind pe potecă.

M'am oprit locului și m'am așezat pe iarbă. Mă gândeam la Dochia și nu știu, așa a fost ori ba, mi-s'a părut că la vorbele cele din urmă a clipit odată, șiret, din ochi. Ce zici babo?... Așa apoi m'am ridicat și m'am dus de-adreptul la ei acasă. Tatăl ei tocmai venise dela munte, fusese cu sare la cei patru boi ce-i avea acolo. S'au întâlnit în ogradă, i-am zis „bună ziua“ și la a doua vorbă i-am cerut pe Dochia. El m'a ascultat în tăcere până-ce mi-am isprăvit toate vorbele, apoi îmi aruncă o privire urâtă, mânioasă.

— Să-ți dau pe fata mea, măi? Ei, Mișcule, sus ți-ai ridicat nasul! Și mă lăsă singur în curte, iar el a intrat râzând în casă.

I-am strigat:

— Măi, Natule (că așa-l chema), să ții de-aci încolo încuiată pe Dochia, dar șapte lăcate să pui pe ușă, că de pui numai șease atunci ți-o fur măi, așa cum îi azi ziua de Sâmpietru!

M'am întors acasă, m'am trântit pe așternut până-n deseară, iar când s'a înserat de-abinelă m'am sculat și am luat-o rasă prin pădure. Iar în dimineața zilei următoare Natu n'a mai avut boi în ciurdă.

În cealaltă zi a venit la mine drept în crucea amiezii.

— Măi, Mișcule, mi-a z's, mi-ai furat boii!

— Eu boii tăi? Nu, Natule, eu nu ți-am furat nici-un bou, dar pe Dochia ți-o fur, măi, de te-ai pune și în cap, măi, tot ți-o fur!

— Să nu mai lungim vorba, Mișcule, — îmi zise el din nou. Dă-mi boii cei mari înapoi, iar cei mici, să-ți rămână zestre... cu Dochia !..

— Gata târgul ! — i-am strigat vesel și i-am întins mâna.

M'am însurat și am început viață nouă. Trăiam cu Dochia ca în rai, — era drăcoasă baba asta în vremea ei, — și ne-a dat Dumnezeu și copil. De dragul ei am uitat că sunt cirezi de boi la munte și patru ani de zile n'am mai văzut nici Beiușul, nici Oradea.

Dar știi... dracul nu-l lasă pe om. Și dracul meu a fost Cula lui Picioc dela Lunca Vișagului. Venise într'o vară cu un om la munte să-și vadă boii. Când s'a întors dela ciurdă, a trecut pe lângă casa noastră. Eu eram urcat în carpenul cel mare de lângă casă, vroiam să-i taiu o creangă ce crescuse prea strâmb și l'am văzut, dar pe mine nu m'a văzut nici el, nici tovarășul său.

— Ei, Mișcule, — zicea Cula, — mare tâlhar te-a lăsat pe tine dracul în lumea asta, vede-te-aș spânzurat în carpenul acela, tâlharule!

Îmi venia să turb de necaz, dar n'am zis nimic. Am așteptat până când s'au pierdut între brazi, apoi m'am pogorât și am luat-o prin pădure la deal. M'am tot dus, până am întâlnit pe un prieten dela Lunca Vișagului. I-am dat un pumn de bani și ne-am dus împreună către cirezile boiler. Mi-a arătat patru boi frumoși și mi-a spus că aceia-s ai Cului lui Picioc. În dimineața următoare apoi, — iar au fost cu patru boi mai pușini în ciurdă și eu iar am umblat pela Beiuș și pe la Orade.

Intors acasă, îmi spunea un om, că întâlnind pe Cula lui Picioc, i-s'a plâns că i-au furat doi boi din ciurdă.

— Nebunul de el, — gândiam. El nu știe că nu doi, ci patru i-au furat !

Peste vre-o zece zile aveam un drum la Sebeș și am plecat de cu noapte, așa că pe prânz am ajuns în capul din sus al satului. Acolo era pe-atunci o cârciumă și cum eram ostenit, am intrat să ieau o dușcă de rachiu. Era numai crâșmărița acasă, o nevastă venită acolo din alt sat, care nu mă cunoștea. Abia m'am așezat la masă, când numai iată că s'aude un glas jalnic de clopote. Erau clopotele bisericii din sat.

— A murit cineva? — întrebai pe crâșmărița, care tocmai îmi aducea rachiul.

— A murit nevasta lui Ilisie dela pod, sărmana, — îmi răspunse crâșmărița.

— Nevasta lui Ilisie? — întrebai eu mirat. A fost doar tânără și numai din câșlegi măritată !

— A murit, sărmana, de arsură și de supărare ! Bată-l Dumnezeu pe Mișcu și tot neamul lui...

— Cum? — întrebai speriat, — ce a avut cu Mișcu?

Și crâșmărița mi-a spus o poveste durercasă. Cu patru săptămâni mai înainte a ars casa și șura lui Ilisie. Nevasta lui s'a bolnăvit de necaz, ba căpătase și o arsură grea pe năna stângă. Ilisie săracul a îngrijit-o cum a putut și începuse sărmana a se mai ridica.

Într-o seară tocmai povesteă cu Iisus, făceau planul să aducă boii dela munte, să-i vândă și să-și facă altă casă. Dar tocmai atunci le aduse cineva vestea, că boii nu-s nicăiri... l-a furat Mișcu, bată-l primejdia... Biata nevastă a căzut din nou la pat și acum.....auzi clopotele?

Mi-am ascuțit urechile să aud glasul clopotelor. L'am auzit, dar vai, numai era glas de clopot, ci glas omenesc. Clopotul cel mare cânta tot așa:

— Boii mei, boii mei...

Iar clopotul cel mic:

— Mișcule, Mișcule...

Credeam că-mi perd mințile, m'am ridicat, am scos un ban din pungă și l'am aruncat pe masă. Apoi... fără să ating măcar băutura, am luat-o dreptul către casă, fără să privesc înapoi. Mergeam ca un smintit, părea că mă alungă cineva. Mă alunga într'adevăr, glasul clopotelor:

— Boii mei, boii mei...

— Mișcule, Mișcule...

Am mers așa drum de cinci pușcături și am ajuns la un izvor. M'am plecat să beau o gură de apă, dar... vai de băutul meu... Dintr'odată pare-că toate clopotele lumii s'au pornit să cânte. Clopote mari cu glas adânc și clopote mici cu glas pițigăiat.

— Boii mei, Boii mei...

— Mișcule, Mișcule...

Am luat-o acum la fugă și atât de mult m'am ostenit, încât pe la jumătatea drumului am căzut de oboseală. Dar n'am avut parte de odihnă, s'au pornit iar clopotele:

— Boii mei, boii mei!

— Mișcule, Mișcule!

M'am sculat și ca un adevărat nebun am alergat până acasă. Eu cred că drumul de mai bine de două ceasuri ce aveam să-l mai fac l'am făcut în vre-o jumătate de ceas.

Dochia mă aștepta pe prispa casei și când m'a văzut, s'a speriat ca de-o nălucă.

— Ce-i cu tine, Mișcule, pentru numele lui Dumnezeu?

Nu-i puteam da nici-un răspuns, am intrat în casă și m'am trântit pe pat. Și nu m'am mai sculat trei săptămâni încheiate. Capătasem aprindere de plămâni și nu-mi mai aduc aminte din vremea boalei de nimic, decât de glasul turbat al clopotelor:

— Boii mei, boii mei...

— Mișcule, Mișcule!

Când m'am ridicat, eram ca o scândură. Am ieșit pe afară, răzimat de-un toiag. Spre norocul meu, acum nu mai auzeam glasul clopotelor.

Peste vre-o patru zile m'am întărit bine și am început a umbla prin pădure, tocmai pe poteca aceea, pe care ați venit și dumneavoastră. Am auzit glasuri omenești, glasuri ce se apropiau din ce în ce de mine și de-odată... m'am trezit față în față cu Ilisie dela Sebeș. În clipa aceea au început iar clopotele:

— Boii mei, boii mei...

— Mișcule, Mișcule...

M'am cutremurat în tot trupul, Ilisie s'a prefăcut că nu mă vede și vroia să treacă mai departe. L'am oprit și i-am zis:

— Ce umbli pe-aici Ilisie?

— Iac'asa, umblu și eu să-mi găsesc niște lemne să-mi ridic o biată de căsuță... îmi răspunse cu glas blând, trist.

— Vino cu mine, — i-am zis, — că te duc eu la niște lemne frumoase...

Am plecat împreună pe potecă în sus. Glasul clopotelor încetase acum, cu totul. Ne-am tot dus până am ajuns la poenița dela isvorul Runcului. Acolo pășteau vitele mele.

— Ilisie, — i-am zis cu glas tremurător, — eu ți-am furat boii tăi...

— Știi! — îmi răspunse el tresărind ușor.

— Dar numai din greșală i-am furat. Nu ai tăi am vrut să-i fur, ci ai Cului lui Picioc dela Lunca Vișagului...

Ilisie, bietul, mă privea buimăcit. Eu n'am mai stat mult pe gânduri, ci am chemat păstorul. Aveam între vite două vaci de soiu ales, cu viței. Păstorul le-a adus înaintea noastră.

— Iată, Ilisie... vacile astea... is a tale... du-le acasă... Plătesc mai mult decât boii tăi...

M'am pornit pe plâns, așa că bietul Ilisie trebuia să mă mângăie. Am luat vacile înaintea noastră.

La despărțire i-am mai zis:

— Ilisie, de lemne nu te mai griji. Lasă în grija mea.

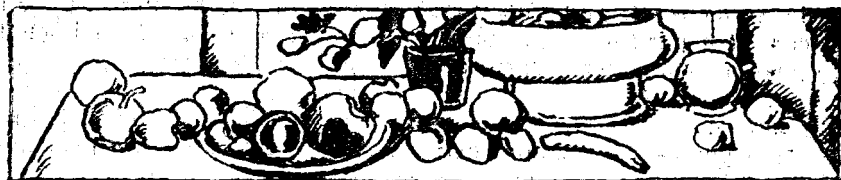
În zilele următoare apoi i-am dus lui Ilisie lemne cu carele mele, chiar mai multe decât avea nevoie.

Ce să vă mai spun?

De-atunci n'am mai furat nici-un paiu, dela nimeni. Toate pagubele cari le-am făcut în viață le-am întors înapoi... Vedeți părul meu alb? O, am patru feciori duși în războiu, așa să mi-i aducă Dumnezeu acasă...

Isprăvindu-și Mișcu povestea, își făcu trei cruci. Afară se liniștise furtuna, cerul se înseninase de-abinelea și se înseninase și fruntea lui.

— O, Doamne, iartă-i sufletul, — mai adaose oftând, — el a fost pentru mine... *degetul lui Dumnezeu...*

In jurul situației politice

**Frontul unic al partidelor de opoziție. — Campania de răsturnare a partidului poporului. — Călătoria dlui generaț
Averescu în Italia.**

Nu mai trebuie să stăruim asupra decepțiilor provocate în acești din urmă doi ani de către cărmuirea liberală. Toată lumea le vede și din toate părțile se aud strigătoare accente de nemulțumire. În fiecare ramură de activitate publică mecanismul statului a început să scârțâie, un sentiment penibil de neliniște domnește pretutindeni, și cele mai vitale probleme de guvernământ sunt tot atâtea răni deschise pe trupul fraged al României întregite.

Instalarea la putere a partidului liberal a fost un act de silnicie. Astăzi, când avem în fața noastră mărturia curagioasă a unor înalți magistrați, cari recunosc ilegalitățile săvârșite cu prilejul alegerilor generale, povestea urnelor furate și a cetățenilor terorizați nu mai poate fi socotită drept tradiționala justificare a unei opoziții înfrânte. Este o indiscutabilă realitate, că Parlamentul actual e fructul nelegitim al abuzului cu fraudă, și că guvernul dlui Ion I. Brătianu, care e sprijinit orbește de acest Parlament, n'a fost niciodată, nici în primele zile ale existenței sale o expresie sinceră a încrederii obștești.

Ar fi să falsificăm înși-ne adevărul, dacă n'am recunoaște însă că partidul liberal n'a stărnit pe-alocuri oare cari nădejdi. În Ardeal se înțelege, nimeni nu-și făcea vreo iluzie. În vechiul Regat, unde se lășise într'o oarecare măsură legenda priceperii financiare și experienței de guvernare a conducătorilor partidului liberal, s'au găsit mulți cari să creadă că acest partid, cu toată îngustimea sa de vederi, cu tot mercantilismul politic pe care-l reprezintă (ba, poate, tocmai pentru aceea) va fi în stare să dea o soluție practică încurcăturii economice în care ne găsim.

Evenimentele s'au însărcinat, pe socoteala noastră, să dovedească că excelenții oameni de afaceri dela „Banca Românească“ nu s'au priceput să-și răspsună însușirile lor bancare în favoarea gospodăriei țării. Rezultatul este că un sentiment exasperare stăpânește lumea dela noi, care privește cu o îngrijoare tot mai chinuitoare cum România, slăbită în resorturile vieții sale interioare, e împinsă spre o primejdioasă izolare externă.

În asemenea împrejurări, a apărut multora foarte firească ideea unei coaliții a partidelor de opoziție. Ar putea fi vorba de o Ligă de răsturnare, în care toate aceste partide și-ar păstra intact programul lor și și-ar rezerva pentru viitor toată libertatea de acțiune, având un singur obiectiv comun: înlăturarea guvernului. Partidul liberal prea mult s'a bizuit pe disensiunile care diferențiază atât de radical celelalte partide; n'a luat în exploatare, din trupul Austriei de altădată, numai provincia răbdătoare a Ardealului, ci a găsit în arhiva (care nu mai e demult secretă) a Habsburgilor, deviza prea cunoscută: *divide et impera*. Astfel, partidul liberal, văzând lipsa unei înrudiri de principii dintre partidele de opoziție, crede că poate trage profitul de a se permanentiza la guvern.

Adevărul este că nici o apropiere sufletească evidentă nu ar reuși să lege într'un singur mănunchi partidele din opoziție. (Ce ne poate lega, de pildă, pe noi de d. Iuliu Maniu?) Dar, lucrurile nu sunt atât de simple, cum cred guvernanții de astăzi. Se nu se piardă din vedere această perspectivă. Când exasperarea va atinge culmea, s'ar putea întâmpla ca, mergând înainte cu ochii închiși și cu pumnii strânși, să se pornească un fel de vijelioasă avalanșă a tuturorora pentru înlăturarea unui fatal obstacol, — cu toate posibilitățile unei desfaceri de a doua zi.

Frontul unic s'ar realiza astfel sub aspectul unei acțiuni paralele, fără niciun legământ în ceea ce privește alcătuirea guvernului de mâine, dar cu un sigur rezultat imediat: îndepărtarea cu o oră înaintea falimentului iremediabil, a unui regim dezastruos și impopular.

* * *

Făcându-se ecoul acestor stări de spirit generale, partidul poporului a trâmbitat în tot cuprinsul țării mobilizarea energiilor politice de care dispune. Avem înaintea ochilor planul de operațiuni publicat în *Indreptarea*. În cursul lunilor Februarie, Martie și Aprilie se vor ține întruniri în toate centrele județene, se vor convoca în diferite puncte ale țării câteva mari adunări regionale, și toate acestea vor culmina, la începutul lunii Mai, printr'o grandioasă și pașnică manifestare de solidaritate populară în inima Capitalei.

Partidul poporului își începe deci campania de răsturnare independent de soarta pe care vor avea o tratativele pentru încheierea frontului unic al opoziției. Ecoul pe care-l va trezi în mijlocul opiniei publice va fi hotărâtor. În situația de astăzi, partidul poporului e singura organizație politică în stare să pună în mișcare o asemenea desfășurare de forțe. Cele două partide de opoziție, partidul național și cel țărănesc, cari și-au măcinat până acum toată truda lor inutilă în atacuri violente și în strigăte asurzitoare, au ostenit cu desăvârșire. Ele nu mai sunt capabile astăzi, prin ele înși-le, să determine în jurul lor o mișcare cu efecte reale. Pentru a vorbi în sens figurat: și-au împușcat toate cartușele. E mai bine de un an de când partidul național și partidul țărănesc au deslănțuit atacul lor concentric împot-

riva Constituției actuale, cu ținta precisă de a răsturna pe autorii acesteia. Roadele acestei ofensive s'au văzut: guvernul nu s'a clătinat. Poate că asaltul fusese organizat prea de timpuriu...

Cu totul altă situație are în clipa de față partidul poporului. Atitudinea sa de expectativă n'a fost o dovadă de slăbiciune, ci un act de economie a puterilor sale, pe cari nu le-a risipit în zadar. Ne aflăm prin urmare în fața unei indignări comprimate, gata să se deslănțuiască pe toată întinderea țării, cu o vigoare elementară. Nu ne închipuim cum partidul liberal, cu desăvârșire uzat, profund antipatic opiniei publice, dezamăgit el însuși de cărmuirea sa, va reuși să reziste curentului de indignare obștească, pe care îl va ridica peste tot locul împotriva lui campania partidului poporului.

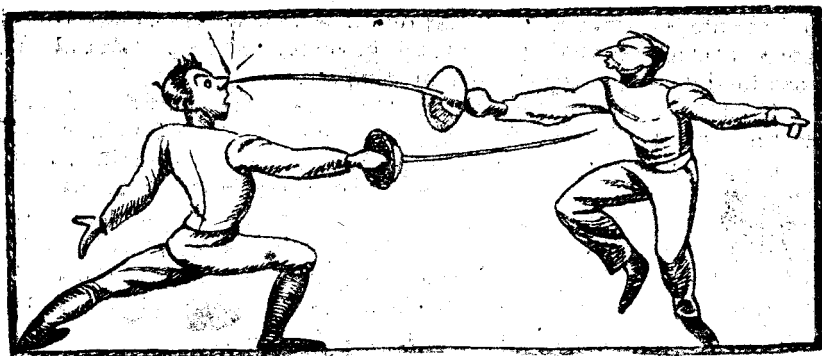
* * *

Călătoria dlui general Averescu în Italia, unde fostul președinte al Consiliului s'a dus să-și îngrijească de sănătate, a fost punctul de plecare al unor comentarii pline de fantazie. Noi, cari ne-am obișnuit demult să nu mai dăm nicio crezare unor anumite comentarii bucurăstene, privim în mod programatic cu o absolută neîncredere toate știrile de ordin politic, publicate în presa independentă din Capitală. Ceeace ne-a mirat de data aceasta a fos însă faptul, că minciunile au pornit chiar din redacția organului oficial al unui partid. Ziarul *România* a publicat, într'adevăr, în legătura cu plecarea dlui general Averescu, un senzațional reportaj, încărcat de inexactități și de rea credință, dorind să arate cititorilor săi că șeful partidului poporului pleacă în Italia, cu o misiune din partea guvernului actual. Și, înfrățind naiva invenție cu o șiretenie extraordinară, *România* adaugă burzuluindu-se pe două coloane că zvonul acesta e pus în circulație, chiar de... dl general Averescu, pentru a arăta astfel că „s'a înțeles” cu d. Ion I. Brătianu cu privire la regularea succesiunii partidului liberal.

Minciună, prin urmare, plus o bună doză de obrăznicie. Dl general Averescu nu poate fi solul guvernului liberal la Roma. Și, cu atât mai puțin, autorul unei asemenea stupide născociri.

Rămâne totuș ceva adevărat. Telegramele agenției *Stefani* au dat de veste despre primirea făcută dlui general Averescu pe pământul italian și despre călduroasele manifestații de simpatie cu care au fost întâmpinat pretutindeni. E drumul, de-alungul unei țări surori, al unui glorios general, și onorurile de cari acesta se bucură, se răsfrâng asupra tuturor luptătorilor din războiul României.

ALEXANDRU HODOS

G A Z E T A R I M A T Ă

In Purgatoriu

— Fragment din cântul XIII —

... Și-acuma rătăceam prin Purgatoriu.

Iar jața mea cu tonuri de ivoriu
Pălise, printre umbrele ușoare,
Ca un sărman decor aleatoriu ...

In larga baie purificatoare
Imi defilau mereu pe dinainte
Bogate amintiri nemuritoare,

Când dintr'un colț porni un duh fierbinte,
Și-mi apărui, ștergându-și ochelarii,
Foarte nervos ilustrul Președinte.

— „Mi-au necinstit memoria, tâlharii“ !
Imi zise, bombănind în englezește,
Și-și strânse pumnii, fără comentarii.

Văzând că supărarea-i se ntețește
M'am informat: — „Ascultă, Wilson tată,
„Ce întâmplare te nemulțumește“ ?

El se feri să-mi dea răspuns îndată,
Deși fierbea într'insul, rău, mânia, —
Și-mi arătă o foaie imprimată.

Surprins, luai din mâna lui hârtia,
(In Purgatoriu nu apar gazete)
Era un număr nou din „România“.

Și răsfoind gazeta pe 'ndelete
Tot căutam, printre notițe locu'
Cu pricina măhnirii lui secrete.

In ce venin își îmuiase tocu'
(Mă întrebam) și ce cumplit articol
La New-York trimisese Sever Bocu?

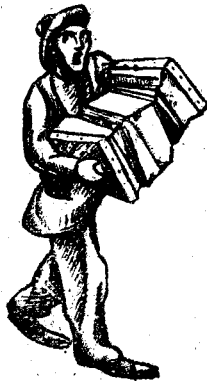
Eu nu vedeam, spun drept, niciun pericōt
C'am dus covoare'n Statele-Unite,
Și-l socoteam pe Wilson cam ridicol.

Dar el oftând, cu gesturi obosite,
Imi întrerupse'n fine monologul,
Și-mi arătă coloanele 'ne-rite:

— „Vezi cât de trist îmi fuse epilogul? —
„Am încăput pe mâna lui Ghiulucă
„Și m'a ucis, din nou, cu necrologul!“

Vorbi, și dispăru ca o nălucă...

DAN T. AL-DOILEA

INSEMNĂRI

O ripostă. Libertatea pe care mi-am luat-o, de a lumina puțin în subsolul *Cuvântului Liber*, mă expune unui nemilos atac din partea cruzilor mei adversari. E o lovitură de copită în aer... Slugile d-lui Iacob Rozenthal vor să mă facă și pe mine să cred că au intervenit cândva pe lângă stăpânul lor, pentru a mă primi în redacția *Adevărului*. Pățimesc, adică, de recunoștință.

Această delicată lăudăroșie are nevoie de o scurtă lămurire. Am fost într'adevăr, în redacția *Adevărului*, acum doi ani, și am stat acolo două luni. Am intrat așa după cum am ieșit: prin propria mea voință. Dar, dl Iacob Rozenthal nu se instalase încă pe vremea aceea ca patron, în birourile unde acest ilustru publicist lipise cândva cu gumă arabică telegramele „Agenției române“. Dimpotrivă. Era vorba ca întreaga conducere a *Adevărului* să fie incredințată, însăfârșit, în mâini românești. Așteptatul eveniment nu s'a întâmplat, și eu am părăsit repede masa mea de lucru din palatul de pe strada Sărindar, predând, fără vreun conflict aparent, cheia dela odaia separată care mi se rezervase. M'am reintors în Ardeal, unde, atât cât mi-a fost cu putință, am slujit cu scrisul meu o scumpă și îndărătnică credință. Onoarea de a desfășura modestele mele însușiri stilistice alături de marele talent al confratelui Nedelea n'am mai râvnit-o niciodată..

Atât e adevărat, și atât mărturisesc.

În ceea ce privește tonul notiței din *Cuvântul Liber*, n'am nimic de spus. Poate ar fi de făcut o singură constatare, aceea că toți grăjdarii din Europa vorbesc același limbaj. —

Al. H.

Un parizian la București. Un călător francez care s'a abătut astăvară prin București, poposind câteva zile în zăpușala de malurile Dâmboviței, își tipărește impresiile sale de 24 de ore în amuzanta revistă ilustrată: *Fantasio*. Câteva clișee luate în grabă, au fost retușate atât cât se cuvine acasă, în *place dela Madeleine*, și vor să dea parizienilor o icoană despre „Bucureștii cari petrec“. Nu e altceva decât zig-zagul ușor și nestămpărat al unui oaspe grăbit, care cere să omoare o seară în mediul cât mai cosmopolit al Capitalei prin care trece. Defilează deci dinaintea ochilor noștri, văzute prin prisma unui caleidoscop străin, etapele tradiționalului turneu nocturn al cheffiilor bucureșteni: restaurantul Enescu, grădina „Cărăbuș“, imitația teatrului „Moulin Rouge“, plimbarea la Șosea, supeul dela Herestrău... Superficialitatea observatorului pare, pe alocuri, cu desăvârșire nedelicată. Aprecierile făcute la ore înaintate nu sunt totdeauna obiective. Ironia, cași cântecul lăutarilor, devine spre dimineață, de multe ori, de o calitate cam dubioasă.

Constatarea spiritualului parizian, care n'a găsit în „Bucureștii cari pe-

trec" nicio notă specifică românească, destul de interesantă. Nu destul însă, ca să oprească regretul nostru în fața drumețiilor străini cari nu se ostenesc să vadă ceva și dincolo de hipodromul dela Băneasa...

Două Uniri. — Partidul național nu scapă niciodată prilejul, — mai bine l'ar scăpa! — de a-și expune punctul lui de vedere față de ideea unirii. De data aceasta, comandând ziarului *Patria* un articol ocazional pentru aniversarea Unirii principalelor române dela 1859, Id Iuliu Maniu a dat poruncă să se vorbească puțin și de Unirea dela 1918. Și iată stabilindu-se în gândul adversarilor noștri o paralelă între cele două fapte istorice, cari alcătuiesc piatra unghiulară a existenței naționale.

Unirea dela 1859, zice *Patria*, înfaptită de oamenii mari ai acelor vremuri, a isvorât „dintr'un înalt patriotism al românilor de pe atunci“. Unirea dela 1918 n'a survenit „din spontaneitatea simțului național al maselor“, ci „forțată de împrejurări“; a fost, prin urmare, un eveniment „determinat“ de împrejurări dinafară, *independente* de voința noastră.

Domnii dela gazeta partidului național nu văd nici de data aceasta dincolo de pragul bărlugului politic în care s'au înfundat. Ei parcă n'au aflat niciodată că România a declarat război Austro-Ungariei tocmai pentru a *determina* dezrobirea Ardealului; parcă nu cunosc avântul *conștient* cu care ostașii noștri au trecut Carpații, și ceea ce e mai nostim, parcă au uitat chiar adunarea dela Alba-Iulia, unde *simțul național* al maselor s'a desfășurat în toată splendoarea lui spontană.

Voința noastră a tuturor n'a intrat deci la temelie României de astăzi ca un „factor-auxiliar“, menit să pe-

cetluiască un plocon al destinului, de generozitate căruia ne-am mirat și noi. Poate să fie aceasta concepția *Patrelor*. Toți știm însă, că pentru această întregire a hotarelor neamului s'a vărsat destul sânge românesc și s'a manifestat destulă hotărâre, nu *după* ce realizarea idealului național ne-a fost oferită ci *înainte*, când în pragul visului nostru se ridicau obstacole tragice.

Patria ar trebui s'o lase mai domol și cu Unirea din 1859 și cu Unirea din 1918. *Unirea* din Blaj îi e dejuns...

Cenzura la Oradea Mare. — Credeam că am scăpat de blestemul paginilor albe în gazetele noastre de provincie. Un număr mai recent al ziarului *Tribuna* ne-a adus aminte însă că starea de asediu nu s'a ridicat la frontieră și că cenzura mai dăinuiește încă acolo. Siguranța liniștei noastre interne nu permite, după cât se pare, o desăvârșită libertate a cuvântului tipărit în zămurile din apropierea Ungariei. Se poate... Nu înțelegem însă, pentru ce această cenzură devine câteodată o armă de apărare în favoarea personală a unor oameni vinovați de incorectitudine. *Tribuna* dela Oradea-Mare nu numai că nu este un agent subversiv al dușmanilor acestei țări, dar este organul unui partid de ordine care a contribuit mai mult decât oricine la consolidarea sufletească deplină a României întregite. Articolele mutilate nu cuprindeau prin urmare păreri nesocotite sau criminale, vrednice de a fi trimise în fața unei Curți marțiale, ci pur și simplu protestări în fața unor strigătoare greșeli făptuite.

Cum se întâmplă de-atâtea ori s'a întâmplat și cu cenzura din Oradea-Mare: ceea ce e făcut să stea în ajutorul statului cade dintr'odată în folosință particulară. E o mică și nevinovată eroare. Noi rugăm însă pe au-

torii articolelor, în cari creionul cenzo-
rului lasă pete albe, să ni le trimeată
spre publicare la *Țara Noastră*, chiar
dacă ar fi vorba în ele despre ticăloși
sau potlogari. Petele albe pot să-și
schimbe, repede, și locul și culoarea...

Calvarul unui ofițer curajos. --
Numele ofițerului poate să fie cunos-
cut multora dintre cititorii acestei re-
viste. E maiorul Băgulescu. Din pri-
cina caldului său sentiment patriotic a
mai avut de suferit cândva un odios
proces, din care a ieșit, cași de pe câmpul
de luptă, acoperit de glorie. Era
pe timpul ocupației germane în Mun-
tenia și se încheiase pacea rușinoasă
dela București. Maiorul Băgulescu, pe
atunci nu era decât căpitan, s'gduit
până în fundul inimei sale ostășești de
un militarul act care se săvârșise, a ti-
părit un manifest de protestare, infie-
rând ușurința românilor cari se bucu-
rau de propria noastră nenorocire și
arătându-și încrederea că salvarea Rô-
mâniei va veni dela adevărații noștri
aliași. Cu toate presiunile făcute
de maresăul Mackensen, cu toate po-
runcile guvernului dela lași al dlui Al.
Marghiloman, maiorul Băgulescu a fost
judecat și achitat. Peste o lună, puterea
Germaniei era prăbușită și armatele
noastre, alături de aliași, intrau trium-
fătoare în București. Calvarul îndră-
nețului ofițer se încheiase.

Iată însă că el reincepe astăzi. Subt
pretextul că a fost amestecat direct în
mișcarea studențească, maiorul Băgu-
lescu a fost trimis din nou, la altă ju-
decată, în fața Consiliului de reformă.
Consiliul de reformă prezidat de d.
general Broșteanu, l'a achitat în un-
animitate. Povestea nu s'a s'ârșit nici
aici. S'ar zice că se pune o stăruință
neînțeleasă împotriva acestui curajos
ofițer, a cărui vină, de data aceasta,
se rezumă la o indignată demonstrație
impotriva unei oribile caricaturi din

Lupta, care jecnea memoria Eroului ne-
cunoscut... Maiorul Băgulescu e purtat
din nou înaintea Consiliului de răs-
boi, la Craiova, judecătorii săi au pri-
mit ordin să dea o sentință de
condamnare, și d. Albert Honigman
vrea satisfacția să vadă jertfindu-i-se
o uniformă pe care strălucește ordinul
„Mihai Viteazu“ și „Crucea de război“
a Franței...

Dar, e posibilă o asemenea sentință?

Blidul cu linte. Nu s'au terminat
încă evoluțiunile de imaginație ale
gazelor dela București în jurul ves-
titului pact dela Ciucea. Din când în
când, câteun intransigent patriot, de
cele mai multe ori cam de talia d-lui
Albert Honigman, aruncă o osândă
asupra trădării de neam săvârșite în
casa d-lui Octavian Goga, denunțând,
pîntru a nu știm cătea oară, oribilul
contract de vânzare făcut cu amiralul
Horthy dela Budapesta... Publicul
dela noi, care nu s'a alarmat niciun
moment în fața teribilelor vești, ci-
tește năzbâtiile cu pricina, zâmbește,
și trece mai departe la cursul leului
sau la deraierea din stația Smâr-
dioasa...

În această atmosferă de calm, a
intervenit în discuție și d-l Alexandru
Vaida, viceșeful partidului național,
prinț'o convorbire acordată ziarului
Ujság din Cluj. Să nu credeți însă
că d. Vaida ne acuză de trădare sau
ne bănuiește că am vândut Ardealul.
Nu. Ilustrul bărbat politic, departe de
a ne face imputări de prea largă ge-
nerozitate pe seama minorității ma-
ghiare din România, adresează repro-
șuri tocmai acesteia, mustrând-o pen-
tru modestia revendicărilor ei. Dar să
dăm cuvântul fostului nostru amic:
— „Viața și activitatea partidelor,
vezi Doamne! — este trecătoare. Pe
vremea pactului, averescanii erau un
partid cu mari speranțe, un partid cu

cărui conducători simțiau deja că se așează în fotoliul ministerial. Ei la Ciucea se jucau de-a „guvernarea” și dv. cu o naïvitate simpatică pentru un blid de linte v-ați vândut libertatea de acțiune.”

Afacerea e foarte clară. Adversarii noștri, cași cum s'ar fi înțeles între ei, s'au împărțit în două tabere. Ne învinovățesc, unii, că în convorbirile cu reprezentanții minorității maghiare am recunoscut acesteia prea multe drepturi. Iar ceilalți, îi ceartă de-a dreptul pe unguri, pentru „blidul de linte” cu care s'au mulțumit. Noi stăm la mijloc și ne simțim foarte bine. Pentru că, sau noi am vândut Ardealul, sau ungurii și-au vândut libertatea de acțiune. Lăsăm pe alții să descurce dilema și ne vedem de treabă.

Wilson și mamele române. Un deosebit eveniment s'a petrecut în viața dlui Iuliu Maniu. Șeful partidului național a scris deunăzi cel de-al treilea articol din fecunda sa carieră publicistică și l'a publicat în *România*, organul dela București al partidului. Veți întreba, cu drept cuvânt: cărei împrejurări se datorește această nouă sfortare cerebrală, într'un timp atât de scurt, la un bărbat politic obișnuit să se așeze la masa de scris la paisprezece ani odată? Și noi vă vom răspunde, fără zăbavă: această împrejurare a determinat-o trista veste a morții lui Wilson.

Dispariția fostului președinte al Americii însemnează, fără îndoială, o mare nenorocire. Apariția articolului dlui Iuliu Maniu constituie însă un adevărat dezastu. Iată numai o mostră, la întâmplare: — „Voi mamele române, din văile și ascunzișurile Ardealului, Bănatului, Bucovinei și Basarabiei, cari nu mai trebuie să învățați pe ascuns pe copiii voștri în graiul strămoșesc, nici să mai dați trupurile

lor carne de tun scopurilor de mărțe ale dușmanului, voi, români, cari nu mai trebuie să secerăți hoi ele câmpurilor nici să dați fructul victoriilor voastre în bătălii, pentru alte neamuri, și voi, preoți români, cari nu mai trebuie să înălțați dela altare rugi pentru un stăpân străin — roștiți o rugăciune pentru Woodrow-Wilson și păstrați un sentiment de recunoștință pentru memoria lui.”

Nu suntem în stare să bănuim căm ce vor fi spus mamele române, românii și preoții români, citind acest înterminabil, pe'od, mai lung decât o „pertractare”. Noi am pătruns însă ușor în cugetul dlui Iuliu Maniu. Nenorocosul președinte al răposatului guvern provincial dela Sibiu, care a refuzat să participe la încoronarea dela Alba-Iulia, s'a grăbit să țină un discurs în limba Esperanto la legația Americii, aducând tributul său de recunoștință celor *Paisprezece puncte*, cari au mântuit Ardealul din robia milenară. Dl Iuliu Maniu nu vrea să știe de regele României, n'a aflat de declarația de război dela 28 August 1916, nu recunoaște prețul jertfelor noastre de sânge — dl Iuliu Maniu copilul lui Wilson, e autodeterminist...

Am înțeles.

Alegerea dela Caracal. Reporterii din strada Sărindar au clocit deunăzi încă o talmudică intrigă, lansând vestea despre candidatura d-lui Octavian Goga la Caracal. Desteptii șloimzoni ai condeului își iau toate măsurile preventive. Sau d-l Octavian Goga nu candidează, și atunci vor spune că s'a temut de popularitatea partidului național de pe malul Dunării, sau reușește în alegeri și atunci, pricepeți, a fost sprijinit de guvern.

Din întâmplare, d-l Octavian Goga nu e tocmai atât de necunoscut la Caracal. Directorul *Țării Noastre* s'a

mai înfățișat alegătorilor de acolo în timpul neutralității, purtând lozincă desrobirei Ardealului, într-o vreme când d. Iuliu Maniu intra voluntar în artileria austro-maghiară... Deci, o întâlnire pe acest câmp de luptă între d-l Octavian Goga și partidul național ar fi interesantă. Sfârșitul ei nu e greu de prevăzut.

Cele două corăbii. Sub acest titlu, într-o elegantă broșură de 46 pagini, părintele dr. Elie Dăianu, protopopul Clujului, a tipărit câte-va din frumoasele cuvântări pe cari le-a rostit la diferite ocazii solemne. În fruntea broșurei e predica din 7 Octomvrie 1923, ziua când s'a sfințit piatra de temelie a Catedralei ortodoxe române din Cluj. A rostit-o în biserica română-unită și a fost un admirabil, neobișnuit și frățesc salut adresat fraților din cealaltă corabie a lui Isus. Urmează apoi cuvântările, tot așa de frumoase, rostite la împroprietărirea țaranilor din Gilău și Chintău, la congresele preoțimei ortodoxe-române, la serbarea zilei de 10 Maiu și drept încheiere discursul rostit la funerariile regretatului episcop Demetriu Radu.

Părintele Dăianu, incontestabil cel mai bun orator al bisericii române-unite, e prea bine cunoscut publicului cititor și astfel credem că nu e necesară o amănunțită apreciere a caldilor cuvântări din această broșură. În fiecare pagină citim patriotismul vibrant și iubirea de lege care i-a călăuzit întreaga viață și activitate. Și mai citim ceva: o idee măreață, al cărei apostol a fost întotdeauna. E ideea unirii celor două biserici românești. Unii nu vor aproba felul cum părintele Dăianu contemplează realizarea măreței idei, vor recunoaște însă, că în fața lor nu stă un propagandist al proselitismului confesional.

Mai presus de ideea unirii bisericilor, ideea fundamentală a broșurei e *unitatea neamului românesc* și pe cea dintâi o tratează din punctul de vedere al celei de-a doua.

În broșura părintelui Dăianu nu vom găsi nici ura lui Mihail Cerularul și nici îngâmfarea cardinalului Humbert. Vom găsi numai bătăile sincere ale unei inimi.

Răsfoind revistele... În *Săptămâna muncii intelectuale*, această tinerească tribună a solidarizării intelectualilor, dl Camil Petrescu publică o serie de curagioase reflexii asupra „Crisei Parlamentarizmului“. Pornind de la articolul dlui Octavian Goga din *Țara Noastră*, d-l C. P. cercetează pricinile neîncrederii cu care opinia publică privește activitatea Corpurilor noastre legiuitoare și găsește principalul izvor al crizei în lipsa de seriozitate a legiferării, în absența regretabilă a oricărui spirit critic la aleșii națiunii. Observația, foarte justă, duce la aceeaș constatare finală: scăderea nivelului intelectual al Parlamentelor noastre. În acelaș număr, al revistei, un bogat material de informații culturale, desfășurat în linii limpezi și pline de mișcare.

— *Cosinzeana*, vechea revistă literară a dlui Sebastian Bornemișa, intrând în al 8-lea an al existenței sale, se acomodează tot mai mult cu gustul publicului mijlociu dela noi, îmbogățându-și paginile cu numeroase ilustrații și cu variate rubrici interesante.

— Primim la redacție cu o deosebită plăcere modesta publicație lunară: *Cele trei Crișuri* pentru popor, care apare la Oradea-Mare sub îngrijirea dlui Gh. Tulbure. La granița apuseană a României, aceste câteva pagini scrise pe înțelesul celor mulți, îndeplinesc cu adevărat un rol cultural.